

Asia C-627/19 PPU**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

22.8.2019

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Rechtbank Amsterdam (Alankomaat)

Ennakkoratkaisupyynnön tekemispäivä:

22.8.2019

Hakija:

Openbaar Ministerie

Vastapuoli:

ZB

Pääasian menettelyn kohde

Yleisen syyttäjän esittämä hakemus ottaa eurooppalainen pidätysmääräys käsiteltäväksi.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Tämä SEUT-sopimuksen 267 artiklaan perustuva pyyntö koskee sen vaatimuksen soveltamista, jonka mukaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen osalta on oltava käytössä oikeussuojakeino tuomioistuimessa, jos eurooppalaisen pidätysmääräyksen tarkoituksena on panna täytäntöön tuomioistuimen ratkaisulla jo määrätty vapausrajoitus.

Ennakkoratkaisukysymys

Kun eurooppalaisen pidätysmääräyksen tarkoituksena on panna täytäntöön tuomarin tai tuomioistuimen täytäntöönpanokelpoisella ratkaisulla määrätty vapausrajoitus ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaa yleinen syyttäjä,

joka osallistuu lainkäyttöön pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa, ja on taattua, että hän toimii riippumattomasti suorittaessaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen liittyviä tehtäviään, päteekö tällöin myös se edellytys, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden osalta on oltava käytettävissä kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset täyttävä oikeussuojakeino tuomioistuimessa?

Unionin oikeussäännöt, joihin on viitattu

Eurooppalaisesta pidätysmääräyksestä ja jäsenvaltioiden välisistä luovuttamismenettelyistä 13.6.2002 tehdyn puitepäätöksen 2002/584/YOS 1 ja 6 artikla (EYVL L 2002, 190, s. 1).

Kansalliset oikeussäännöt, joihin on viitattu

Luovuttamisesta annetun lain (Overleveringswet; Stb 2004, 195) 1 §.

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 ZB pidätettiin Alankomaissa 3.5.2019 Brysselin (Belgia) yleisen syyttäjän 24.4.2019 antaman eurooppalaisen pidätysmääräyksen perusteella. Eurooppalaisen pidätysmääräyksen tarkoituksena on etsityn henkilön luovuttaminen Franstalige rechtbank van eerste aanleg van Brusselin (Brysselin ranskankielinen alioikeus) 7.2.2019 antaman tuomion täytäntöönpanoa varten. Luovutettavaksi pyydetty henkilö tuomittiin kyseisellä tuomiolla 30 kuukauden vankeusrangaistukseen ja yhden vuoden vankeusrangaistukseen.
- 2 Alankomaiden yleinen syyttäjä esitti 3.5.2019 hakemuksen ottaa eurooppalainen pidätysmääräys käsiteltäväksi. Asian käsittelyn aikana pidätysmääräyksen antaneelle Belgian viranomaiselle esitettiin lisäkysymyksiä.
- 3 Kysymyksillä pyrittiin selvittämään, oliko tämä viranomaisen antanut eurooppalaisen pidätysmääräyksen niiden vaatimusten mukaiseksi, jotka Euroopan unionin tuomioistuin vahvisti 27.5.2019 antamassaan tuomiossa OG ja PI (Lyypekin ja Zwickaun syyttäv viranomaiset), C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456.
- 4 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan kyseisestä tuomiosta seuraa, että yleinen syyttäjä voidaan katsoa pidätysmääräyksen antaneeksi oikeusviranomaiseksi, jos hän osallistuu lainkäyttöön pidätysmääräyksen antaneessa jäsenvaltiossa ja toimii riippumattomasti ja jos yleisen syyttäjän tekemän eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen osalta on käytettävissä oikeussuojakeino tuomioistuimessa.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 5 Openbaar ministerie (Alankomaiden syyttäviviranomainen), joka on esillä olevassa asiassa hakijana, asettuu pidätysmääräyksen antaneen Belgian viranomaisen tavoin sille kannalle, että vaatimusta, jonka mukaan eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen osalta on oltava käytettävissä oikeussuojakeino tuomioistuimessa, ei sovelleta siinä tapauksessa, että eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyynnön perusteista

- 6 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa openbaar ministerien väitteen johdosta Belgian viranomaisten toimittamien tietojen perusteella, että Belgian yleinen syyttäjä osallistuu lainkäyttöön Belgiassa ja toimii riippumattomasti eikä ole olemassa vaaraa, että täytäntöönpanovaltaa käyttävä taho, kuten oikeusministeri, voisi yksittäistapauksessa eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen tekemisen yhteydessä antaa syyttäjälle suoraan tai välillisesti ohjeita tai käskyjä.
- 7 Näin ollen Belgian yleinen syyttäjä täyttää ainakin kaksi edellä 4 kohdassa esitetyistä vaatimuksista, jotta häntä voitaisiin pitää puitepäätöksen 2002/584/YOS 6 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna pidätysmääräyksen antavana oikeusviranomaisena. Unionin tuomioistuin muotoili nämä vaatimukset tuomion OG ja PI 73 ja 74 kohdassa.
- 8 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo kuitenkin, että Belgian viranomaisten toimittamat tiedot nostavat esiin kysymyksen siitä, sovelletaanko tuomion OG ja PI 75 kohdassa esitettyä edellytystä, jonka mukaan yleisen syyttäjän tekemän eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden osalta käytettävissä on oltava kaikki tehokkaan oikeussuojan vaatimukset täyttävä oikeussuojakeino tuomioistuimessa, myös silloin, kun eurooppalainen pidätysmääräys annetaan vapausrangaistuksen täytäntöön panemiseksi.
- 9 Oikeussuojakeinon käytettävissä oloa koskeva vaatimus ilmenee ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan tuomion OG ja PI 75 kohdasta. Siinä unionin tuomioistuin katsoi seuraavaa: ”Lisäksi on huomattava, että silloin kun pidätysmääräyksen antaneen jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka tosin osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa mutta ei itse ole tuomioistuin, kyseisessä jäsenvaltiossa on oltava, siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä sellainen oikeussuojakeino tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.”

- 10 [Hollanninkielisen version] ilmaisu ”tällainen pidätysmääräys” voi viitata ainoastaan ”eurooppalaiseen pidätysmääräykseen”, eikä se voi koskea mitään muuta määräystä kuin eurooppalaista pidätysmääräystä, ei etenään kansallista pidätysmääräystä, johon eurooppalainen pidätysmääräys perustuu.
- 11 Unionin tuomioistuin erotti lisäksi tuomion OG ja PI 67 kohdassa kaksi menettelyllisten oikeuksien ja perusoikeuksien suojaustasoa. Ensimmäinen taso koskee suojaa annettaessa kansallista pidätysmääräystä ja toinen taso suojaa annettaessa eurooppalaista pidätysmääräystä.
- 12 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin huomauttaa, että yleinen syyttäjä on aiemmissa luovutusasioissa katsonut, että tuomion OG ja PI 68 kohdan perusteella 75 kohdassa esitettyä perustetta ei sovelleta. Riittäisi nimittäin, että vain jommallakummalla 68 kohdassa tarkoitettulla suojan tasolla tehdään tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset täyttävä päätös.
- 13 Ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan 68 kohdasta ilmenee, että suojan kaksitasoisuus tarkoittaa muun muassa sitä, että ”ainakin” toisella näistä kahdesta tasosta tehdään tehokkaan oikeussuojan vaatimukset täyttävä päätös. Tämä merkitsee sitä, että jos eurooppalaisen pidätysmääräyksen on antanut sellainen viranomainen, joka tosin osallistuu lainkäyttöön mutta joka ei ole tuomari tai tuomioistuin, kansallisen pidätysmääräyksen on oltava tuomarin tai tuomioistuimen antama.
- 14 Tuomion OG ja PI 69 kohdassa unionin tuomioistuin katsoi seuraavaa: ”Tästä seuraa, että silloin kun jäsenvaltion lainsäädännössä toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu viranomaiselle, joka siitä huolimatta, että se osallistuu lainkäyttöön kyseisessä jäsenvaltiossa, ei kuitenkaan ole tuomari tai tuomioistuin, kansallisen pidätysmääräyksen kaltaisen kansallisen oikeudellisen päätöksen, johon eurooppalainen pidätysmääräys kytkeytyy, on puolestaan täytettävät nämä vaatimukset.”
- 15 Sen vuoksi 68 kohdasta on pääteltävä, että ainakin jommallakummalla tasolla päätöksen tekijän on oltava tuomari tai tuomioistuin. Tuomion 69 kohdassa kuvatun kaltaisessa tilanteessa suojan taso kansallisella tasolla – eli sen kansallisen pidätysmääräyksen yhteydessä, johon päätös eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta perustuu – on 70 kohdan mukaan taattu.
- 16 Kyseisen tuomion 71 ja 72 kohdasta seuraa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen tekvän viranomaisen tehtävänä on sen jälkeen huolehtia tästä toisen tason suojasta, ja näin on ”silloinkin, kun tämä eurooppalainen pidätysmääräys perustuu tuomarin tai tuomioistuimen antamaan kansalliseen päätökseen”.
- 17 Kyseisen toisen tason suoja edellyttää ensiksikin, ”ettei ole minkäänlaista vaaraa esimerkiksi siitä, että täytäntöönpanovalta tietystä yksittäistapauksessa antaa pidätysmääräyksen antavalle oikeusviranomaiselle käskyjä” tämän tehdessä päätöstä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta (73 ja 74 kohta). Siinä

tapauksessa, että toimivalta eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamiseen on osoitettu (täysin riippumattomalle) viranomaiselle, joka osallistuu lainkäyttöön mutta ei itse ole tuomari tai tuomioistuin, vaaditaan myös (75 kohdassa ilmaisu ”lisäksi”), että siltä osin kuin on kyse päätöksestä antaa eurooppalainen pidätysmääräys ja erityisesti tällaisen päätöksen oikeasuhteisuudesta, käytössä on oltava kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset täyttävä oikeussuojakeino, toisin sanoen tuomioistuinmenettely.

- 18 Mikään edellä mainitun 68 kohdan sanamuodossa – etenkin ilmaisu ”ainakin” – ei sulje pois 75 kohdassa tarkoitettua vaatimuksen soveltamista, jos kansallisella tasolla päätöksen on tehnyt tuomioistuin tai muu oikeusviranomainen. Mainitussa 68 kohdassa edellytetään pelkästään, että tuomari tai tuomioistuin tekee joko kansallisen päätöksen tai antaa eurooppalaisen pidätysmääräyksen. Edellisessä tapauksessa tähän lisätään 75 kohdan mukainen vaatimus, että jos eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen on tehnyt muu viranomainen kuin tuomari tai tuomioistuin, päätöksen osalta on oltava käytettävissä oikeussuojakeino tuomioistuimessa tai oikeusviranomaisessa.
- 19 Tuomion OG ja PI 75 ja 68 kohdassa esitetyt vaatimukset ovat siten rinnakkaisia.
- 20 Tämä seuraa myös 27.5.2019 annetusta tuomiosta PF (Liettuan yleinen syyttäjä), C-509/18, EU:C:2019:457, joka annettiin samana päivänä kuin tuomio OG ja PI. Kyseisessä asiassa kansallisen pidätysmääräyksen oli antanut tuomioistuin (tuomion 22 ja 54 kohta), Liettuan yleinen syyttäjä osallistui lisäksi lainkäyttöön rikosasioissa Liettuassa (42 kohta) ja hänen riippumattomuutensa täytäntöönpanovallasta oli taattu, mutta ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oli kuitenkin selvítettävä, ”onko kyseisen syyttäjän eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tekemän päätöksen osalta käytettävissä oikeussuojakeino, joka täyttää kaikki tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset” (56 kohta).
- 21 Silloinkin, kun kansallisen pidätysmääräyksen on antanut tuomari tai tuomioistuin, eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tehdyn päätöksen osalta on oltava käytettävissä oikeussuojakeino tuomioistuimessa, jos päätöksen on tehnyt muu viranomainen kuin tuomari tai tuomioistuin. Ennakkoratkaisupyynnön esittävä tuomioistuin totesi aiemmin 5.7.2019, että kyseessä on ”éclairé”. Koska nyt esillä olevassa asiassa eurooppalaisen pidätysmääräyksen on antanut Belgian yleinen syyttäjä eikä siis tuomari tai tuomioistuin, 27.5.2019 annettujen kahden tuomion sanamuodon mukaan molemmat tuomion OG ja PI 68 ja 75 kohdassa asetetut vaatimukset on täytettävä.
- 22 Toisessa asiassa 4.6.2019 antamassaan välipäätöksessä (ECLI:NL:RBAMS:2019:4010) ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoi, että vaikka tuomiossa OG ja PI oli kyse syytteenpanoa varten annetuista eurooppalaisista pidätysmääräyksistä, tarkastelussa, joka koskee suojaa, joka pidätysmääräyksen antavan oikeusviranomaisen on tarjottava eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta tehtävän päätöksen yhteydessä, on käytetty

muotoilua, jossa ei erotella yhtäältä syytetoimia varten ja toisaalta täytäntöönpanoa varten annettuja eurooppalaisia pidätysmääräyksiä. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin pitäytyy tässä kannassa.

- 23 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin on todennut 27.5.2019 annettujen kahden tuomion antamisen jälkeen kahden jäsenvaltion viranomaisten toimittamien tietojen perusteella, että kyseisten jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksissä ei säädetä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden osalta mahdollisuudesta käyttää oikeussuojakeinoa, joka täyttää kaikki tuomion OG ja PI 75 kohdassa tarkoitetut tehokkaaseen oikeussuojaan liittyvät vaatimukset.
- 24 Molemmissa tapauksissa eurooppalaiset pidätysmääräykset oli annettu syytteenpanoa varten ja molemmissa tapauksissa sekä määräyksen antanut viranomaisen että Alankomaiden syyttäväviranomaisen katsoivat, että kyseisen tuomion 75 kohta ei koske tapausta, jossa eurooppalainen pidätysmääräys perustuu tuomarin tai tuomioistuimen päätökseen. Kuten edellä 22 kohdassa on todettu, ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei kyseisessä kohdassa esitetystä syistä yhdy tähän kantaan.
- 25 Nyt esillä olevassa tapauksessa eurooppalainen pidätysmääräys annettiin vapausrangaistuksen täytäntöön panemiseksi. Tällaisessa tapauksessa eurooppalainen pidätysmääräys perustuu luonnollisesti tuomarin tai tuomioistuimen ratkaisuun. Sekä määräyksen antanut viranomaisen että Alankomaiden yleinen syyttäjä katsoivat, että 75 kohtaa ei sovelleta eurooppalaiseen pidätysmääräykseen, joka on annettu vapausrangaistuksen täytäntöön panemiseksi. Koska ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ja muiden jäsenvaltioiden pidätysmääräyksiä antavat viranomaiset tulkitsevat 27.5.2019 annettuja tuomioita useissa kohdin eri tavoin, kuten ilmenee myös ennakkoratkaisupyyntöpäätöksistä, jotka tämä tuomioistuin tekee samanaikaisesti nyt esillä olevan päätöksen kanssa kahdessa muussa asiassa, ja koska tällaiset eriävät mielipiteet ovat sen käsityksen mukaan epäsuotavia, on aiheellista saattaa myös kyseinen erimielisyys unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi.
- 26 Tiivistetysti esitettynä ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedustelee siksi unionin tuomioistuimelta, onko yleisen syyttäjän tekemän eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen ja erityisesti sen oikeasuhteisuuden osalta käytettävissä oltava oikeussuojakeino tuomioistuimessa, jos eurooppalainen pidätysmääräys annetaan vapausrangaistuksen täytäntöön panemiseksi.
- 27 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin katsoo, että vastattaessa tähän kysymykseen on otettava huomioon seuraavat seikat. Myös jos eurooppalainen pidätysmääräys annetaan vapausrangaistuksen täytäntöön panemiseksi, jolloin se perustuu tuomarin tai tuomioistuimen antamaan täytäntöönpanokelpoiseen tuomioon, on ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen mukaan välttämätöntä, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaneen syyttäjän riippumattomuus on

taattu. Rangaistuksen täytäntöönpanovaiheessa on nimittäin edelleenkin tärkeää, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen edellytykset ja erityisesti sen oikeasuhteisuus tarkastetaan riippumattomasti. Pelkästään siitä, että etsitty henkilö on tuomittu täytäntöönpanokelpoisella tuomiolla, ei nimittäin seuraa, että eurooppalaisen pidätysmääräyksen antaminen kyseisessä tuomiossa määrätyn vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten olisi ilman muuta oikeasuhteista. Tuomarin tai tuomioistuimen antamassa täytäntöönpanokelpoisessa tuomiossa ei yleensä arvioida tällaisen eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisen oikeasuhteisuutta.

- 28 Lisäksi tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi tuleminen ja eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamista koskevan päätöksen välillä saattaa kulua jonkin verran aikaa, jolloin voi ilmetä uusia seikkoja ja olosuhteita, joilla on merkitystä eurooppalaisen pidätysmääräyksen antamisesta koskevan päätöksen oikeasuhteisuuden kannalta. Näin ollen ei näytä olevan mitään perusteltua syytä olettaa, että yleisen syyttäjän antaessa eurooppalaisen pidätysmääräyksen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten ei tarvittaisi sellaista oikeussuojakeinoa tuomioistuimessa, joka täyttää kaikki tehokkaan oikeussuojan vaatimukset.
- 29 Unionin tuomioistuin ei ole vielä tarkastellut kysymystä, onko tuomion OG ja PI 75 kohdassa tarkoitetun oikeussuojakeinon oltava käytettävissä myös silloin, kun eurooppalainen pidätysmääräys on annettu vapaudenmenetyksen käsittävän rangaistuksen täytäntöön panemiseksi. Edellä on selitetty, miksi on aiheellista esittää tämä kysymys unionin tuomioistuimelle. Vastaus tähän kysymykseen on lisäksi välttämätön, jotta ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin voi tehdä päätöksen, sillä jos ennakkoratkaisukysymykseen vastataan myöntävästi, se ei voi tutkia eurooppalaisen pidätysmääräyksen asiasisältöä eikä tehdä päätöstä luovutuspyynnöstä, kun taas kielteinen vastaus kysymykseen voisi johtaa luovuttamisen sallimiseen.
- 30 Unionin tuomioistuinta pyydetään käsittelemään tämä ennakkoratkaisupyyntö SEUT 267 artiklan neljännessä kohdassa ja työjärjestyksen 107 artiklassa tarkoitetussa kiireellisessä menettelyssä.
- 31 Luovutettavaksi pyydetty henkilö on otettu säilöön odottaessa luovuttamispyyntöä koskevan päätöksen tekemistä. Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin ei voi tehdä tätä päätöstä ennen kuin unionin tuomioistuin on vastannut esitettyihin kysymyksiin. Unionin tuomioistuimen pikaisella vastauksella onkin siten suora ja ratkaiseva vaikutus siihen, kauanko luovutettavaksi pyydetty henkilö on säilöön otettuna luovuttamista varten.